

تحلیل مولفه های مقابله با آسیب های برنامه های ماهواره ای در مدارس

محمدعلی باقری

دانشجوی دوره دکتری رشته روان شناسی تربیتی دانشگاه لینکلن مالزی و دبیرآموزش و پرورش نکا.

چکیده

در این مقاله کوتاه سعی بر آن شده " تحلیل مولفه های مقابله با آسیب های برنامه های ماهواره ای در مدارس از دیدگاه همکاران آموزشی " مورد بحث قرار گیرد روش تحقیق در این مقاله توصیفی-میدانی از نوع زمینه یابی بوده و ابزار ما پرسشنامه محقق ساخته که شامل ۱۶ پرسش بوده و جامعه آماری ما معلمان علوم اجتماعی شهرستان نکا به تعداد ۵۰ نفر می باشند که به سوالات پرسشنامه در این تحقیق پاسخ گفتند. یافته های تحقیق نشان میدهند بکارگیری مولفه های از قبیل: تالیف کتب در زمینه رسانه های نوین ارتباطی و آسیب شناسی هریک از آنان -نیاز سنجی برنامه های فرهنگی از دانش آموزان-ساخت فیلم های دفاع مقدس در قالب طنز -برگزاری نمایشگاه و مسابقات فرهنگی در زمینه زیان های ماهواره-تحلیل برنامه های ماهواره ای در مدارس در قالب بحث گروهی و انتقادی-بکارگیری از روش های نوین تدریس در زمینه مقابله با آسیب های رسانه ای، در نظام آموزشی ما می تواند بررسیاری از آسیب های فرهنگی ماهواره ها برمدارسمان پیشگیری نماید.

واژه های کلیدی: تعلیم و تربیت، نظام آموزشی، آسیب، ماهواره.

مقدمه

امروزه ما با غول پرنده افسانه‌ای روبه‌رو هستیم که همه دنیا را به هم می‌دوزد، غولی که چنگال‌های نحس خود را در بدنه‌ی خانواده فرو می‌کند؛ تا جایی که حتی رد چنگال‌هایش بر پیکرها باقی می‌ماند. آری، ماهواره با هدف از بین بردن ایمان و یاد خدا و ایجاد انحراف در اعتقادات و شک و شبهه از هیچ تلاشی دریغ نمی‌کند و این غول دجال واره، ابزار شیطان برای رسیدن به اهداف خود است. از این رو استفاده از ماهواره در تمامی زمینه‌های زندگی نوجوانان و جوانان تأثیرات شگرفی بر جای می‌گذارد. طوری که نوجوانان با تماشای برنامه‌هایی که با دانسته‌های دینی‌شان تفاوت دارد دچار نوعی دوگانگی و تعارض بین فرهنگی شده و همین تعارض‌ها سرچشمه‌ی بسیاری از کشمکش‌های درونی و درگیری‌ها با والدین یا اولیای مدرسه می‌شود.

به نظر می‌رسد یکی از علت‌های رشد ماهواره و برخی از سریال‌های آن در میان خانواده‌های ایرانی ضعف درونی رسانه‌های داخلی در تأمین نیازها و خواسته‌های مخاطبان باشد.

به راستی رسانه ملی ما تا چه اندازه نیازها و سلیق مخاطبان خود را می‌شناسد؟ و تا چه اندازه در راستای برآورده کردن این نیازها و مطالبات عمل کرده و توانسته برنامه‌های مردم‌پسند را به جامعه ارائه دهد؟ برخی از نظر سنجی‌ها نشان می‌دهد هرگاه رسانه ملی برنامه‌ها و سریال‌های زیبا و جذاب و مردم‌پسندی را پخش می‌کند در آن ساعات میزان استفاده از ماهواره کاهش پیدا می‌کند. این موضوع نشان می‌دهد که مردم بر اساس سلیق خود تصمیم می‌گیرند.

یک زن، مرد یا دانشجو و دانش‌آموز که به علتی چند روز تعطیل در خانه است برای اینکه دلگیری و خستگی‌اش را از راه تماشای تلویزیون برطرف کند باید کدام شبکه را مشاهده کند؟ بدهی است اگر تمام‌روزهای تعطیل را هم کانال عوض کند نمی‌تواند برنامه یا فیلم دلخواهش را پیدا کند درحالی‌که از طریق ماهواره این کار محقق می‌شود و این یک آسیب است. استقبال شایسته مردم از فیلم‌ها و سریال‌های ارزشی (شهیدان بابایی و باقری و پایتخت)، نشان می‌دهد آنچه با ذوق کلی مردم سازگار است و آن‌ها را از پای ماهواره‌ها بلند می‌کند، همین تأکید بر فرهنگ ملی است نه تقلیدهای کمرنگ ناشیانه از برنامه‌های ماهواره‌ای که نه فقط شرعی نیست بلکه عملاً نمی‌تواند مخاطبی را جذب کند چرا که اگر کسی بخواهد چنین برنامه‌هایی را دنبال کند، اصلش را می‌تواند در شبکه‌های ماهواره‌ای بیابد.

امروزه در میان رسانه‌های ارتباط جمعی ماهواره‌ها یکی از ابزارهای اصلی انتقال و گسترش ارزش‌ها و مفاهیم فرهنگی - اجتماعی است که بینش‌ها، گرایش‌ها، رفتار مردم و به طور کلی هویت ملی و ارزش‌های جوامع انسانی را تحت تأثیر قرارداده است. نکته مهم قابل توجه این که تأثیر ماهواره بر افکار، باورها و گرایش‌های انسان بسیار آرام و تدریجی است، به نحوی که خود فرد نیز متوجه این تأثیر و تغییراتی که در رفتار و شخصیت او صورت می‌گیرد نمی‌شود.

متأسفانه اهداف و نیت گردانندگان شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی‌زبان چیزی است که کمتر مورد توجه بسیاری از مشاهده‌کنندگان آن قرار می‌گیرد. بسیاری از این شبکه‌ها، تضعیف باورها، اعتقادات و گرایش‌های دینی را یکی از بهترین و مؤثرترین راه‌ها برای ایجاد تغییرات اجتماعی و سیاسی در کشورها می‌دانند و بنابراین محتوای برنامه‌های آنان به گونه‌ای است که به صورت پنهان و آشکار اعتقادات دینی و گرایش‌های مذهبی مخاطبان را سست کند.

امروزه نگرش ایرانیان به زندگی از یک طرف تحت تأثیر فرهنگ دینی جامعه خود است، فرهنگی که مورد احترام خانواده‌ها و اجتماعات محلی است و از طرفی دیگر متأثر از رسانه‌های ارتباط جمعی و عناصر ساختی دنیای مدرن می‌باشد. در این رهگذر این سوال مطرح است: "نقش نظام تعلیم تربیت در مقابله با آسیب‌های برنامه‌های ماهواره در مدارس تا چه میزانی می‌باشد؟ در مقاله پیش رو به بهره‌گیری از تکنیک پرسشنامه، سوال فوق مورد مذاقه و بررسی قرار می‌گیرد.

مواد و روش

روش تحقیق در این مقاله توصیفی-میدانی از نوع زمینه یابی بوده و ابزار ما پرسشنامه محقق ساخته که شامل ۱۶ پرسش بوده و جامعه آماری ما معلمان علوم اجتماعی شهرستان نکا به تعداد ۵۰ نفر می باشند که به سوالات پرسشنامه در این تحقیق پاسخ گفتند.

سوال اصلی تحقیق

- مولفه های مقابله با آسیب های برنامه های ماهواره ای در مدارس از دیدگاه همکاران آموزشی تا چه میزانی می باشد؟

پیشینه تحقیق

نظریه وابستگی توسط بال رو کیچ و دی فلور مطرح و حاکی از آن است که افراد وابستگی های متفاوتی به رسانه دارند و این وابستگی ها از شخصی به شخصی و از گروهی به گروهی و از فرهنگی به فرهنگی متفاوت است. این نظریه بر روابط سه گانه رسانه ها، مخاطبان و جامعه تاکید دارد و هر یک از این سه واحد با عواملی در کاهش یا عدم کاهش وابستگی به رسانه ها دخالت دارند. بال و فلور استدلال می کنند که هر چقدر وابستگی رسانه در ارتباط با یک پیام ویژه بیشتر باشد. این احتمال که پیام، شناخت ها، احساسات و رفتارهای مخاطب را تغییر دهد بیشتر است (ملکی تبار، ۱۳۸۶)

در میان نظریاتی که به آثار درازمدت رسانه ها پرداخته اند، حق تقدم با نظریه کاشت می باشد. این نظریه عبارتست از اینکه تلویزیون در میان رسانه های مدرن چنان جایگاه محوری در زندگی روزمره ما پیدا کرده است که منجر به غلبه آن بر "محیط نمادین" شده و پیام هایش در مورد واقعیت، جای تجربه شخصی و سایر وسایل شناخت جهان را گرفته است (مک کوایل، ص ۳۹۹). "جورج گربنر" (۱۹۶۹) و تعداد دیگری از پژوهشگران مدرسه ارتباطات دانشگاه پنسیلوانیا با استفاده از تحقیقی که احتمالاً طولانی ترین و گسترده ترین برنامه پژوهش اثرهای تلویزیون است، نظریه «کاشت باورها» را ارائه دادند (سورین، ورنر و تانکارد، جیمز؛ ص ۳۹۲-۳۸۹). شاهد اصلی گربنر برای این نظریه، از تحلیل محتوای سیستماتیک تلویزیون آمریکا طی چندین سال متوالی بدست آمده است (مک کوایل؛ ص ۳۹۹) این نظریه یکی از اشکال اثر رسانه ها در سطح شناختی بوده و مربوط به این موضوع است که قرار گرفتن در معرض رسانه ها، تا چه حد می تواند به باورها و تلقی عموم از واقعیت خارجی، شکل دهد. نظریه کاشت یا اشاعه برای ارائه الگویی از تحلیل، تبیین شده است؛ تا نشان دهنده تأثیر بلندمدت رسانه های باشد، که اساساً در سطح برداشت اجتماعی، عمل می کنند (گونتر، ص ۳۱۰). گربنر مدعی است که میان تماشای تلویزیون و اظهار نظر در مورد واقعیت های دنیا، رابطه وجود دارد و تماشاگران پرمصرف تلویزیون نسبت به واقعیات زندگی با بینندگان کم مصرف اختلاف نظر دارند. گربنر عقیده دارد که پیام تلویزیون از چندین جنبه اساسی از واقعیات فاصله دارد؛ اما به جهت تکرار دائمی اش، نهایتاً به عنوان دیدگاه مورد وفاق جامعه، پذیرفته می شود و تماس ممتد با جهان تلویزیون، می تواند نهایتاً به قبول دیدگاه تلویزیون، که همواره واقعیت را به درستی منعکس نمی کند، درباره جهان واقعی منجر شود (مک کوایل؛ ص ۳۹۹ و گونتر؛ ص ۳۱۰). این نظریه معتقد است که تلویزیون در بلندمدت موجب تأثیر در جهان بینی و نظام ارزشی بینندگان پرمصرف خود می شود و به آنها نگرش تلویزیونی واحد در مورد واقعیات می بخشد. در واقع نظریه گربنر با تفاوت قائل شدن بین مخاطب عادی و پرمصرف، تأثیر زیاد تلویزیون بر مخاطب پرمصرف را اثبات می کند.

آسیب شناسی ماهواره

بسیار قابل تأمل است که آنچه تاکنون ما را در برابر تهدیدات و توطئه های دشمنانمان مقاوم نگه داشته دین ماست و ماهواره این سرمایه بزرگ را هدف قرار داده است. یکی از عوامل گسترش بی بند و باری و به فحشا کشاندن جوانان از طریق مسائل جنسی، شبکه ها ماهواره ای هستند که با برنامه ها و آگهی های خود و ارائه تصاویر مبتذل و خلاف عفت عمومی و با کم رنگ

کردن و ایجاد خلل در اعتقادات قشر جوان، در به انحراف کشاندن و بی‌هویت کردن آنان می‌کوشند. از دیگر آسیب‌های ماهواره «پست شدن و فروپاشی بنیان خانواده می‌باشد. این وسیله باعث فاصله گرفتن اعضای خانواده از یکدیگر شده و به طور کلی خیانت، دوستی‌های نادرست و نامتعارف بین زنان و مردان حتی متأهل، روابط نامشروع و ... از تبعات ورود ماهواره به جوامع اسلامی است.

همچنین از جمله آسیب‌های دیگر این ابزار نوین ارتباطی می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

-هویت‌شکنی-تغییراخلاق-شایعه‌سازی-آموزش تفریحات ناسالم به جوانان و نوجوانان و عادی جلوه دادن این تفریحات گناه‌آلود-ترویج مدگرایی و ارائه آرایش‌ها و پوشش‌های ناپه‌نجان-ترویج فرهنگ برهنگی و لابی‌گری-تحقیر سنت‌های ملی و ایده‌آل جلوه دادن فرهنگ اومانیستی و لذت‌گرایی غرب-تحقیر هویت ملی و به فراموشی سپردن ارزش‌های تاریخی و ملی هر جامعه.

بنابراین لازم و ضروری است قبل از استفاده از هر تکنولوژی جدید از آسیب‌ها و پیامدهای آن آگاه شده و اطرافیان به خصوص فرزندان خود را نیز از این جهت آگاهی دهیم، چه اینکه ماهواره وسیله‌ای مرگبار و کشنده و ویرانگر است که بی‌صدا قربانی می‌گیرد و آثار آن را مشاهده می‌کنیم، احترام به ارزش‌ها و مقدسات تضعیف شده، انواع مزاحمت‌ها، بی‌بند و باریها، بدحجابی‌ها، خیانت‌ها، انواع انحرافات و تجاوزات جنسی، قتل، طلاق‌ها، خودکشی‌ها و ... که همه در جهت اهداف برنامه‌ها و فیلم‌های ماهواره‌ای است یعنی تخریب اساس و بنیان خانواده و ترویج فرهنگ بی‌قانونی و تهدید ارزش‌ها، تعصب‌زدایی از کانون خانواده و ترویج بی‌تفاوتی نسبت به حریم خانواده.

تحلیلی بر برنامه های ماهواره ای

سریال‌های تلویزیونی ماهواره‌ای در سال‌های اخیر درصد زیادی از بینندگان فیلم‌های سینمایی را به خود جذب کرده است. یکی از دلایل اقبال عمومی نسبت به سریال‌ها، سناریوی قوی و جذابی است که متناسب با زائقه و سلیقه مخاطبین تهیه می‌شود و امکان پیش‌بینی مخاطبین را ناممکن می‌سازد و از همین روی هر روز شاهد رشد روز افزون انواع و اقسام سریال‌هایی هستیم که هر یک با هدفی و در راستای تکمیل حلقه‌ای از زنجیر آویخته بر گردن افکار و عقاید انسان‌ها ساخته می‌شود. چه بسیار جوانانی که تا کنون صدها قسمت از سریال‌های روز دنیا را با ولعی بی‌پایان دنبال می‌کنند. نکته قابل توجه این که مخاطبین در هنگام مشاهده سریال‌ها تحت تاثیر شخصیت‌های آن قرار می‌گیرند. از آنجایی که بینندگان مدت زمان قابل توجهی را صرف دیدن قسمت‌های سریال می‌کنند، به تدریج با شخصیت‌های سریال ارتباطی عمیق برقرار کرده و تاحدی شخصیت‌های بازیگران با شخصیت‌های بینندگان پیوند می‌خورد به طوری که بسیاری از رفتارهای بینندگان به صورت ناخودآگاه از روی رفتارها، تکه کلام‌ها و حتی نوع زندگی شخصی بازیگران کپی می‌شود. زمانی که این پیوند عمیق‌تر شد، بارگزاری مفاهیم اعتقادی و روانشناسانه بدون هیچ مانع و مخالفتی انجام می‌شود و این در حالی است که مخاطبین از تغییرات بوجود آمده در لایه‌های فکری و ذهنی خود کاملاً بی‌اطلاع هستند و تنها زمانی از وجود این تغییرات مطلع می‌شوند که پیام‌های دریافتی، به مصاف اعمال و رفتارهای ناشی از اعتقادات قبلی می‌آید و این دقیقاً زمانی است که در واقع تسلط و چیرگی باورهای جدید محقق گردیده است و پشتوانه باورها و ارزش‌های قبلی به ویرانه‌ای مبدل شده است که توان مقابله با نیروی تازه نفس جدیدی را ندارد. «یکی از طرفند‌های ظریفی که در این شبکه برای جذب مخاطب مورد استفاده زیرکانه قرار گرفته است، عدم استفاده از صحنه‌های ارتباط جنسی است و همین نکته باعث شده است خانواده‌های بسیاری در کشور به صورت دسته جمعی و در کنار یکدیگر به تماشای سریال‌های این شبکه بنشینند. در حالی که داستان و ماجرای سریال، حاوی زهر آگین‌ترین پیام‌های ضد اخلاقی است که در قالب درام و داستان به کام مخاطبین ریخته می‌شود.» (اسماعیلی، ۱۳۸۹: ۱۱۳).

بررسی اجمالی سریال‌های این شبکه نشان می‌دهد صرف نظر از اباحی‌گری و ترویج لابلالی‌گری، انسان‌هایی که در این سریال‌ها به ایفای نقش می‌پردازند غالباً انسان‌هایی تک‌بعدی، بدون دغدغه‌های مرسوم یک انسان اجتماعی هستند که فقط حول موضوع تک‌بعدی سریال حرکت می‌کنند. داستان‌ها و اشخاص در این شبکه طوری طراحی شده‌اند که گویا انسان باید فاقد دغدغه‌های اجتماعی باشد و مبتنی بر یک سویه‌نگری حرکت کند. این برنامه‌ها اغلب با تأکید بر جنبه‌های ظاهری، اما جذاب و قصه‌هایی یک نواخت و قابل پیش‌بینی ساخته و پخش می‌شوند که به راحتی قابل هضم است و به واقع مخاطب را «سرگرم» می‌کند بدون آنکه کوچکترین تأثیر عمیق فرهنگی بر جای بگذارد. «به تعبیر دیگر انسان‌هایی که در این سریال‌ها به تصویر کشیده می‌شوند افرادی بی‌قید، یک سویه‌نگر، بی تفاوت نسبت به اجتماع و بعضاً خانواده هستند. ضمن آنکه یکی از این دو بعد را دارند: یا مثبت و خوب هستند و یا منفی و بد. علاوه بر آنکه رفتارها فاقد زمینه چینی است، اوج و فرودها نیز به همین نحو ناگهانی و بدون هر گونه تعلیق و کشمکش است.» (همان، ۱۱۳).

یافته‌های محققان در پژوهش‌هایشان نشان داده که تماشای سریال‌های فاسد ماهواره‌ای باعث عادی شدن ارتباط با یک جنس مخالف دیگر به عنوان شریک عشقی شده و یا به عبارت دیگر پیدایش روابط مثلثی را سبب شده است. چنانچه یکی از شرکت‌کنندگان بیان داشت: "نامزدی داشتم که مانند فرشته‌ها بود، پاک و مهربان. تماشای سریال‌های این چینی و دیدن روابط آزاد همکاران و دوستانم باعث شد که تغییر کنم و مانند آنها زندگی کنم. دیگر خندیدن و نشست و برخاست و برخورد صمیمی با همکاران خانم و همسران دوستانم برایم عادی شده بود تا این که یک روز از نامزدم خواستم بروم. چرا که به تازگی با دختری آشنا شده بودم که با این که هم خودم و هم دوستانم معتقد بودیم نامزدم از او بهتر است ولی او را به نامزدم ترجیح دادم. بعد از گذشت یک ماه آن دختر به من خیانت کرد و رفت و حالا من نامزدم را هم ندارم و پشیمانم." (حسین ذوالقدر، ۱۳۹۰) در حالتی مشابه یک آقای ۳۵ ساله توضیح داد: "یکی از آسیب دیدگان این شبکه خود من هستم، همسرم با تماشای این سریال‌ها به ویژه همسان و عشق ممنوع نسبت به من و زندگی مشترکمان سرد شد و خیلی راحت تصمیم به جدایی گرفت." (حسین ذوالقدر، ۱۳۹۰).

از بارزترین ضررهای تربیتی، اخلاقی و اجتماعی که از طریق پخش برنامه‌های ماهواره‌ای بوجود می‌آید، انحراف تربیتی در کودکان، دختران و پسران و نوجوان و یا به عبارتی بلوغ جنسی زود راس است. در همین رابطه یکی از شرکت‌کنندگان خانم در مصاحبه، تجربه خود را اینگونه بیان کرد: "واقعاً این سریال‌ها با اهداف شومی ساخته می‌شوند که آثار بد این سریال‌ها حتی متوجه کودکان و نوجوانان میشود. من خودم یک دختر یازده ساله دارم. با دیدن تماشای هر شب این سریال‌ها و صحنه‌های نامناسب برای شرایط سنی او، شاهد تغییر در رفتارهای او شدم، مثلاً سراغ لوازم آرایش من میرفت و خود را آرایش می‌کرد، وقتی هم که به او اعتراض می‌کردم و سعی میکردم که او را مجاب کنم که رفتارش اشتباه است او نمی‌پذیرفت که رفتارش غلط است، گویا که اصلاً طرز تفکر و نگرشش تغییر کرده بود." در واقع این موضوع بیشتر از عدم آگاهی خانواده در مورد پیامدهای منفی این شبکه‌ها می‌باشد، حتی بعضی خانواده‌ها توجه نمی‌کنند که در این شبکه‌ها حداقل کدام برنامه ضرر کمتری دارند، همه صحنه‌ها و فیلمها را می‌بینند. دختر کم سن و سال آن‌ها صحنه‌های عاشقانه زنان، مردان و دختران و پسران را می‌بیند که از هم دعوت می‌کنند با هم بیرون بروند. صحنه‌هایی که سوالات زیادی را در ذهن کنجکاو بچه‌ها ایجاد می‌کند و کنجکاوای در این زمینه باعث رسیدن به سن بلوغ می‌شود.

حسین ذوالقدر در یافته‌های تحقیقش نشان داده که وابستگی به تماشای سریال‌های ماهواره‌ای و تداوم در این امر تأثیرات شگرفی را بر نحوه نگرش آنها به مفهوم سبک زندگی و مفاهیمی همچون پوشش، چگونگی انتخاب همسر، گذراندن فراغت داشته است. وقتی از شرکت‌کننده‌گان در مورد تأثیر این سریال‌ها بر سبک زندگی آنها سوال شد، پاسخ داد: "به نظر من تأثیرش زیاد بوده است. اگر بخواهم به مورد خاصی اشاره کنم میگویم در اثر تداوم، تماشا و یادگیری از این سریالها زندگی‌ها خصوصاً زندگی خودم به تحمل طلبی گرایش پیدا کرده است. در بین اقوام و دوستانم هم تأثیر این برنامه‌ها را به طرقی

مشاهده کرده ام؛ مثلاً نوع پوشش. چند سال پیش وقتی به خانه یکی از اقوام میرفتیم، خانم آن خانه روسری سر میکرد و حجاب داشت اما امروز اینگونه نیست." (حسین ذوالقدر، ۱۳۹۰).

تحلیل سوال تحقیق: مولفه های مقابله با آسیب های برنامه های ماهواره در مدارس تا چه میزانی می باشد؟

جدول ۱. پرسش نامه تحقیق

ردیف	شما با هریک از مولفه های زیر جهت مقابله با آسیب های برنامه های ماهواره ای در بین دانش آموزان تا چه میزانی موافقید؟	خیلی موافقم	موافقم	مخالفم	خیلی مخالفم
۱	تالیف کتب در زمینه رسانه نوین ارتباطی و آسیب شناسی هریک از آنان	۴۲	۵۱	۴	۳
۲	تنوع در پخش فیلم های هیجان انگیز ایرانی	۴۹	۴۴	۳	۴
۳	نیاز سنجی برنامه های فرهنگی از دانش آموزان	۶۰	۳۷	۲	۱
۴	ساخت فیلم های دفاع مقدس در قالب طنز	۴۲	۵۱	۴	۳
۵	برگزاری مسابقات فرهنگی در زمینه زبان های ماهواره	۵۱	۴۲	۵	۲
۶	تحلیل برنامه های ماهواره ای در مدارس در قالب بحث گروهی و انتقادی	۶۲	۳۳	۴	۱
۷	بکارگیری از روش های نوین تدریس در زمینه مقابله با آسیب های رسانه ای	۵۹	۳۸	۱	۲
۸	سمت وسوق پایگاه های بسیج به سمت فعالیت های علمی	۶۲	۳۵	۲	۱
۹	تحلیل بیانات مقام معظم رهبری در مقابله با ماهواره هادر سر کلاسها	۶۵	۳۲	۲	۱
۱۰	بکارگیری از فتوای علما و مراجع در ممنوعیت از مشاهده برنامه های ماهواره ای	۵۵	۴۱	۳	۱
۱۱	تحلیل چرایی گسترش طلاق در جامعه ما	۵۷	۳۶	۵	۲
۱۲	بررسی علل گسترش بد حجابی	۵۱	۴۴	۴	۱
۱۳	تبیین زبان های تبلیغات ماهواره ای برای دانش آموزان	۵۶	۴۲	۱	۱
۱۴	ساخت فیلم هایی جذاب در زمینه هویت و فرهنگ ایرانی-اسلامی	۵۷	۳۷	۵	۱
۱۵	گنجاندن زندگانی شهدای اسلام و انقلاب جهت الگوسازی	۴۰	۵۱	۶	۳
۱۶	تقویت و توسعه اردوی راهیان نور	۵۵	۳۸	۵	۲

تفسیر داده ها

داده های جدول فوق نشان حدود ۹۰الی۸۵درصد جامعه آماری موافق مولفه هایی چون: تالیف کتب در زمینه رسانه نوین ارتباطی و آسیب شناسی هریک از آنان -نیاز سنجی برنامه های فرهنگی از دانش آموزان-ساخت فیلم های دفاع مقدس در قالب طنز -برگزاری مسابقات فرهنگی در زمینه زبان های ماهواره-تحلیل برنامه های ماهواره ای در مدارس در قالب بحث گروهی و انتقادی-بکارگیری از روش های نوین تدریس در زمینه مقابله با آسیب های رسانه ای-تحلیل بیانات مقام معظم

رهبری در مقابله با ماهواره هادر سر کلاسها-بکارگیری از فتوای علما ومراجع در ممنوعیت از مشاهده برنامه های ماهواره ای- بررسی علل گسترش بد حجابی-تحلیل چرایی گسترش طلاق در جامعه ما -تبیین زبان های تبلیغات ماهواره ای برای دانش آموزان-ساخت فیلم هایی جذاب در زمینه هویت وفرهنگ ایرانی-اسلامی-توسعه اردوی راهیان نور بوده اند بنابراین تحلیل هریک از این مولفه ها در نظام آموزشی ما جهت مقابله با آسیب های برنامه های ماهواره ای بسیار ضروری ومهم می باشد.

بحث و نتیجه گیری

در تحلیل نقش نظام آموزشی ما در جهت مقابله با آسیب های ماهواره ای می توان گفت: توجه به برنامه هایی از قبیل: مبحث امریه معروف و نهی از منکر و شناخت کارهای خوب و بد ، ضروری بوده وباید در اولویت بسیاری از طرح هایی قرارگیرد که بتواند رشد وآگاهی دانش آموزان را ارتقا داد. امریه معروف و نهی از منکر، حضور در مدارس در جمع دانش آموزان مقاطع ابتدایی ومتوسطه و بیان ارزش ها وانتقال آن مطالب به کودکان ودانش آموزان و همراهی با دانش آموزان و همچنین پاسخ به شبهاتی که در ذهن این ها وجود دارد از برنامه های ضروری در مقابله با آسیب های ماهواره می باشد.

باتوجه به شبهات مطرح شده و سطح بسیار بالایی که برخی از این شبهات دارند، مشخص است که دانش آموزان مورد نظر در میدان های شبهه آلود و تحت تأثیر رسانه ها قرار گرفته اند که باید راهنمایی شوند. بکارگیری معلمان از یافته های نوین ارزشیابی وفنون تدریس در تبیین زبان های رسانه های نوین می تواند در جهت مقابله با آسیب های برنامه های ماهواره ای موثر باشد.

حضور تعدادی از مبلغین، علماء، طلاب، مخصوصاً طلاب جوان در عرصه های مختلف در حوزه آموزش و پرورش، مسئولین واحدهای بسیج، در مدارس و عرصه های فرهنگی می تواند زمینه رشد فکری و فرهنگی جوانان را فراهم نمود و آن ها را در مقابل آسیب های جدی مخصوصاً در حوزه های تاثیرهای ماهواره و در راستای امریه معروف و نهی از منکراتی بزه هایی که وجود دارد آگاه کرد تا در مقابل این آسیب ها در امان باشند.

برپایی نمایشگاه فرهنگیان ودانش آموزان در مدارس با هدف آشنایی دانش آموزان با جنگ نرم و آسیب های اجتماعی ماهواره و مقابله با هجوم فرهنگی دشمن به خانواده ها و اعتقادات مذهبی می تواند مباحث وپیامدهای بسیاری را از آسیب های ماهواره را برای دانش آموزان تبیین نماید.

همچنین در بخشی از این نمایشگاه بکارگیری عکس ها و پوستره های مختلفی در ارتباط با بروز رفتارهای ناهنجار اجتماعی و تخلفات در صورت اشاعه فرهنگ نامانوس استفاده از ماهواره در خانواده ها به نمایش ومعرض دید دانش آموزان گذاشته شود تا از نیرنگ های ماهواره های دروغ پرداز بیشتر پی ببرند.وهمچنین برخی از اقلام مصرفی همچون صندل های مورد استفاده با آرم ها و نمادهای شیطان پرستی به معرض نمایش گذاشته شود.معمولا دانش آموزان در صحبت های خودشان اذعان دارند که ماهواره داریم و از برنامه های بدی که ماهواره نشان می دهد حرف می زدند و معلوم هست که خانواده ها باید نسبت به این مسائل آگاهی داشته و اگر به فکر خودشان نیستند باید به فکر فرزندانشان باشند و فرزندانشان باید ازاین آسیب ها نجات پیدا کنند.

تنها کسانی که می توانند این بچه ها را نجات دهند پدر و مادر هستند، ما نباید بستر فساد و فحشا را در خانواده برای بچه ها ایجاد کنیم زیرا زمانی فردا که بفهمیم به چه مصیبت هایی گرفتار شدیم دیر است برای اقدام برای اصلاح، باید از همین امروز برای نجات خود و خانواده تلاش کنیم.در حوزه فرهنگی برگزاری نماز های جماعت، در اعیاد و مناسبت های دیگری که وجود دارد مخصوصاً ماه های محرم و صفر که دهه روشنگری و دهه بصیرت بخشی است از این فرصت ها باید در مدارس استفاده کنیم.

بکارگیری از آموزه های دینی و کاربردهای مسجد توام با آموزش در جهت مقابله با ماهواره دارای چند کاربرد است؛ یکی تقویت و اصلاح جوانان و نیز تربیت نسل نو و دومین کاربرد مسجد داشتن برنامه برای سایر مردم و هدایت آن‌ها به سمت دین است که متأسفانه کاربرد اولیه یعنی تربیت نسل نو تضعیف شده است. بدین دلایل چه خوب است که معلمان و فرهنگیان با برنامه‌ریزی در کلاس و زمان بحث و درس به دانش آموزان سمت‌وسو بدهند. همچنین معلمان برای آگاه شدن از خطرات ماهواره و آشنایی با نحوه مقابله با آن، باید برنامه‌ریزی هماهنگی انجام دهند تا در مقابل آسیبی که دشمن می‌خواهد به ما بزند بایستند یعنی با مهندسی معکوس ببینند که دشمن چه چیزی را مورد هدف قرار می‌دهد، برنامه‌ریزی کنند و برای اصلاح آن نقطه عمل کنند.

راهکارهای پیشنهادی

۱- دوری از تهیه ی گیرنده شبکه‌های ماهواره‌ای، چراکه وجود آنها ضررهایی را در حال و آینده در پی دارد و به همین دلیل تهیه آنها برای منزل، اشتباه سنگین و زیانبار است، بدین جهت برخی علما به احتیاط در خریداری این دستگاه‌ها فتوا داده‌اند، همان‌گونه که رهبر معظم انقلاب آیت الله خامنه‌ای فتوا داده‌اند "دستگاه آنتن ماهواره ای از این جهت که صرفاً وسیله ای برای دریافت برنامه های تلویزیونی است که هم برنامه های حلال دارد و هم برنامه های حرام، حکم آلات مشترک را دارد. لذا خرید و فروش و نگهداری آن برای استفاده در امور حرام، حرام است و برای استفاده های حلال جایز است. ولی چون این وسیله برای کسی که آن را در اختیار دارد زمینه دریافت برنامه های حرام را کاملاً فراهم می کند و گاهی نگهداری آن مفاسد دیگری را نیز در بر دارد، خرید و نگهداری آن جایز نیست مگر برای کسی که به خودش مطمئن است که استفاده حرام از آن نمی کند و بر تهیه و نگهداری آن در خانه اش مفسده ای هم مترتب نمی شود. لکن اگر قانونی در این مورد وجود داشته باشد باید مراعات گردد.

۲- در چنین شرایط (تهاجم فرهنگی) تربیت و ریشه‌دار نمودن شریعت اسلامی اهمیت می‌یابد، خانواده، آموزش و پرورش و رسانه های داخلی می‌توانند در نگهداری از قلبهای نوجوانان، به همراه نهادهای نمودن ارزشهای دینی و فرهنگی نقش مهم و کلیدی را ایفا نمایند.

۳- امروز جایگزین‌های فرهنگی و تفریحی بیشماری مانند برنامه‌های مفید کامپیوتری که اوقات فراغت بچه‌ها را می‌توان، بدون این که ضرری عایدشان شود، وجود دارد، ضمن اینکه آنها بسیار مفید بوده و در توسعه مدارک علمی‌شان کمک می‌کند، این‌گونه برنامه‌ها برای همه افراد خانواده، دختر و پسر، بزرگ و کوچک مناسب می‌باشد.

۴- خصوصی سازی و ایجاد شبکه های رادیو و تلویزیونی خصوصی که بتوانند در چارچوب ارزشی نظام فعالیت داشته باشند، می‌تواند فضایی را برای ایجاد رقابت در جذب مخاطب به وجود آورد. رقابت در عرصه رسانه باعث کشش و گرایش مخاطب به رسانه می‌شود، چنانچه ما رسانه های بیگانه (شبکه های ماهواره ای فارسی زبان) را مغایر با اصول جامعه می‌دانیم باید به تولید فرهنگ در برنامه های خود بپردازیم، طبیعتاً زمانی که این تولید وجود ندارد تهاجم فرهنگی این رسانه ها روز به روز افزایش پیدا خواهد کرد.

۵- رسانه ملی باید به منظور رقابت با شبکه های ماهواره ای حجم تولیدات خود را افزایش دهد. افزایش حجم تولیدات در رسانه ملی با توجه به توان مالی گسترده تلویزیون برای ساخت سریال های الف، امکان بهره گیری از توان بخش دولتی و خصوصی داخل کشور و برخورداری از بازوان پژوهشی از فرصت های پیش روی رسانه ملی در ایران است که در صورت برنامه ریزی صحیح می‌توان در جهت نیل به اهداف اساسی قدم برداشت.

۶- توجه به مفهوم خلاقیت در برنامه سازی رسانه ای، رو آوردن به ژانرهای (گونه های) نو و متنوع در برنامه ریزی، تلاش برای ارتقا خبرگی، تمرکز بر علایق و خواسته های گوناگون مخاطبان و پرهیز از سطحی نگری در برنامه سازی از فرصت های رسانه ملی برای مقابله با شبکه های ماهواره ای است.

۷- افزایش سواد رسانه ای

امروزه برای این که بتوان در کنار بهره برداری آگاهانه و فعالانه از ماهواره، خود را در مقابل چالش ها و پیامدهای مخرب آن، حفظ کنیم، باید یک نوع سواد جدید یعنی «سواد رسانه ای» را در خود بالا ببریم؛ البته گرچه سطح سواد رسانه ای مردم جامعه نسبت به سابق افزایش یافته است، اما همچنان رضایت بخش نیست و شکاف اطلاعاتی به خصوص بین والدین و فرزندان در زمینه استفاده از فناوری مشهود است. برای مثال بسیاری از والدین نمی دانند مثلث زرد رنگ بالای تصاویر به چه معناست؟ علامت خرگوش بالای تصاویر یعنی چه؟ و ... فقط به این مورد اکتفا کرده اند که هنگام نصب ماهواره، از فرد نصب کننده بخواهند شبکه های به اصطلاح ناجور را قفل کند! جالب آن که کمی بعد تنها کسی که می تواند شبکه ای را قفل یا باز کند همین فرزند خانواده است. بنابراین لازم است با بالابردن سطح سواد رسانه ای، به صورت هدفمند تر از ماهواره استفاده کنیم.

۸- پرورش تفکر انتقادی

شبکه های ماهواره ای و سایر رسانه ها ما را در مقابل گستره وسیعی از اطلاعات قرار می دهند که گاه متضاد همدیگر و گاه مخالف عقاید شخصی ماست، این مسئله لزوم داشتن و پرورش تفکر انتقادی را برای ما مطرح می کند. به واقع زندگی در جامعه پیچیده امروزی نیازمند افرادی است که قادر هستند با تکیه بر تفکر و اندیشه خود بر مسائل پیرامون خویش فائق آیند و در چارچوب و چشم انداز روشنی، اطلاعات لازم را درباره زندگی خویش جمع آوری و ترکیب و با یک داری خوب، آنها را ارزیابی کنند و از کارهای ناممکن بپرهیزند. پذیرش صرف و بدون قضاوت منصفانه اطلاعاتی که ماهواره و رسانه ها در اختیار ما قرار می دهند، می تواند آسیب های جبران ناپذیری را بر ما وارد کند؛ بنابراین در پذیرش اطلاعات نقادانه بیندیشید.

۹- برنامه ریزی در زمان اوقات فراغت خود

شاید مهم ترین دلیل گرایش به برنامه های ماهواره ای، نداشتن برنامه هدفمند جهت گذراندن اوقات فراغت باشد، که باعث می شود در خانه بمانیم و بی هدف شبکه های ماهواره ای را تماشا کنیم. گرچه در برخی شهرها، امکانات تفریحی کم و محدود و حتی پرخرج است، با کمی دقت و البته خلاقیت می توان برنامه های متنوع، سرگرم کننده و کم هزینه را برای خودمان و خانواده مان، تدارک بینیم تا علاوه بر پر کردن سالم اوقات فراغت، زمانی برای با هم بودن و به هم نزدیک تر شدن را داشته باشیم. پس به جای این که به خود و فرزندتان بگویید، ماهواره نگاه نکن، بهتر است بگویید چه کار می تواند انجام دهد.

منابع

۱. اسماعیلی، علی محمد، ۱۳۸۹، جنگ نرم در همین نزدیکی، تهران، انتشارات ساقی
۲. مک کوایل، دنیس؛ ۱۳۸۵، نظریه ارتباطات جمعی، پرویز اجلالی، تهران، دفتر مطالعات و توسعه رسانه ها، چاپ دوم
۳. پارسا، محمد؛ ۱۳۸۳، زمینه نوین روان شناسی، تهران، بعثت، چاپ بیستم
۴. آقاییوسفی، علیرضا و دیگران؛ ۱۳۸۶، روان شناسی عمومی، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ اول

۵. شولتز، دوان پی. و شولتز، سیدنی الن؛ ۱۳۸۹، نظریه‌های شخصیت، یحیی سیدمحمدی، تهران، ویرایش، چاپ هفدهم
۶. لاریجانی، علی - ملکی تبار، مجید، بررسی راهبردی - امنیتی تأثیرات ماهواره بر باورهای جوانان، علوم سیاسی « مطالعات دفاعی استراتژیک » بهار ۱۳۸۶ - شماره ۲۹
۷. گنجی، مهدی. دکتر حمزه گنجی، ۱۳۸۱، زمینه روان شناسی اتکینسون و هیلگارد، تهران، انتشارات رشد

Analysis of Components of Coping with Harms of Satellite Programs in Schools

Mohammad Ali Bagheri

Educational psychology Ph.D. student at Lincoln University of Malaysia and teacher in Neka

Abstract

This short article attempted to discuss the analysis of components of coping with harms of satellite programs in schools from the view of educational partners. The method of study in this article is survey type of descriptive-field study and our tools were researcher-made questionnaire that included 16 questions. The population of the study included 50 social science teachers of Neka, who responded to question of the questionnaire. Research findings showed that using the components such as compilation of books in the field of new communicative media and pathology of each of them, assessment of the cultural programs by students, producing sacred defense films in humor genre, holding exhibition and cultural competitions in the area of satellite harms, analyzing satellite programs in schools in the form of group and critical discussion, using modern methods of teaching in the area of confronting with media harms in educational system can prevent many cultural harms of the satellites in schools.

Keywords: Education, Educational System, Harm, Satellite
